

МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

15

1040 София, ул. "Славянска" №1, тел.: 02/ 92 37 555, факс: 02/ 987 00 98

Изх. № 10-00-3 16.03.2005
(Моля, цитирайте при отговор)

На Ваш № 3/К.Д. 2/2005

*Види К. Д. № 2/2005
Дн се разпознава за всички съдилища
16.03.2005*

**ДО
КОНСТИТУЦИОННИЯ СЪД
НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ**

СТ А Н О В И Щ Е
ОТ
АНТОН СТАНКОВ – МИНИСТЪР НА ПРАВОСЪДИЕТО
ПО
КОНСТИТУЦИОННО ДЕЛО № 2 за 2005 г.

**УВАЖАЕМИ ГОСПОДИН ПРЕДСЕДАТЕЛ,
УВАЖАЕМИ ГОСПОЖИ И ГОСПОДА
КОНСТИТУЦИОННИ СЪДИИ,**

С определение на Конституционния съд от 1 март 2005 г. съм конституиран като заинтересувана страна по конституционно дело № 2 за 2005 г., образувано по искане на главния прокурор на Република България на основание чл. 149, ал. 1, т. 1 и т. 2 от Конституцията. С посоченото определение искането е допуснато за разглеждане по същество.

16

Искането е за установяване противоконституционност на разпоредбите на чл. 84, ал. 1, т. 2, предл. второ и на чл. 95, т. 3, предл. второ от Закона за съдебната власт (ЗСВ), създадени с § 19 и § 22 от Закона за изменение и допълнение на Закона за съдебната власт, (обн., ДВ, бр. 74 от 2002 г.), както и за задължително тълкуване на разпоредбата на чл. 150, ал. 1 от Конституцията на Р България.

Във връзка с направеното искане считам, че преценката за установяване противоконституционност на цитираните разпоредби на ЗСВ следва да бъде направена след решаването на въпроса и в светлината на исканото задължително тълкуване на чл. 150, ал. 1 от Конституцията.

I. По искането за задължително тълкуване на чл. 150 , ал. 1 от Конституцията относно правомощията на Върховния касационен съд (ВКС) и Върховния административен съд (ВАС) да сезират Конституционния съд:

Съгласно чл. 150, ал. 1 от Конституцията Конституционният съд действа по инициатива най-малко на една пета от народните представители, президента, Министерския съвет, Върховния касационен съд, Върховния административен съд и главния прокурор. Спорове за компетентност по т. 3 на ал. 1 от чл. 149 могат да се повдигат и от общинските съвети.

В искането се твърди , че съгласно чл. 150, ал. 1 от Конституцията конституционният законодател е оправомощил ВКС и ВАС само в тяхната цялост да сезират Конституционния съд , а това право нямат общите събрания на техните колегии. Изключение, което дава право на състави на ВКС и ВАС да сезират Конституционния съд , се съдържа само в чл. 150, ал. 2 от Конституцията, когато те разглеждат конкретни дела.

Очевидно в случая следва да бъде изяснен въпросът, **кой е процесуално легитимиран субект за образуване на производство пред Конституционния съд по смисъла на чл. 150, ал. 1 от Конституцията** . Решавайки основни принципни въпроси на държавата и обществото, Конституционният съд следва да е валидно сезиран от субектите по чл. 150, ал. 1 от Конституцията.

Според Конституционния съд процесуална правоспособност , т. е., да бъдат субекти на процесуални правоотношения с Конституционния съд , е призната само на изброените в чл. 150, ал. 1 от Конституцията и в чл. 16 от Закона за конституционния съд органи. В този смисъл Конституционният съд действа по

17

инициатива на най - малко една пета от народните представители , президента , Министерския съвет, ВКС , ВАС и главния прокурор, а в случаите на чл. 149, ал. 1, т. 3 от Конституцията – и на общинските съвети. Конституционният съд изхожда от виждането , че съгласно чл. 150, ал. 1 от Конституцията, субектите на правото да го сезират не само са представители на трите власти (чл.8 от Конституцията), но имат и различна правна характеристика. Едните са държавни органи, чието устройство и компетенции са уредени в основния закон (президентът, Министерският съвет, ВКС, ВАС и главният прокурор), а другият субект е част от законодателното тяло, която не е институционализирана (една пета от народните представители). Освен това Конституционният съд прави разграничение между субектите – държавни органи, в смисъл, че те са както еднолични (президентът и главният прокурор), така и колегиални (Министерският съвет, ВКС и ВАС).

Независимо от факта , че по своята правна характеристика ВКС и ВАС спадат към колегиалните органи измежду конституционно установените да бъдат активно легитимирани субекти по чл. 150, ал. 1 от Конституцията, техният правен статус е по- различен от този на останалите колегиални органи. Те не са органи на изпълнителната власт, нито на законодателната, за които има предвиден ред за приемане на решение за сезиране на Конституционния съд. Върховният касационен съд и ВАС, като върховни правораздавателни органи, могат да изпълняват конституционно и законово установените си правомощия по осъществяване на върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища не само в своята цялост, т.е. в пленарен състав, а и от общите събрания на отделните колегии. Това е така, защото те в същото време осъществяват и специфичните функции по защита на правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата. Ето защо под “ВКС” и “ВАС” по смисъла на общата разпоредба на чл. 150, ал. 1 от Конституцията, където се съдържа общата, принципна възможност за сезиране на Конституционния съд, следва да се има предвид както пленарният им състав, така и общите събрания на техните колегии. Единствено в конкретната хипотеза на чл. 150, ал. 2 от Конституцията конституционният законодател изрично е предвидил , че в този случай сезиращ субект са състави на съответния съд, които разглеждат и решават конкретен спор. Този именно разум на конституционния законодател последователно и логично е доразвит в съответните разпоредби на ЗСВ – чл. 84, ал. 1, т. 2 , предл. второ и чл. 95, т. 3, предл. второ, които са в пълно съответствие с разпоредбата на чл. 150 от Конституцията.

Във всички тези случаи, независимо от правната характеристика на сезирация субект, Конституционният съд поставя ударение върху необходимостта от ясно и недвусмислено изразено становище. В конкретния случай става въпрос за изразяване на становище по повдигания въпрос, което може да бъде ясно и недвусмислено изразено и на ниво общо събрание на съответната колегия, която е оправомощена от закона да се произнася с решения по конкретната материя. Ето защо в този случай не е необходимо да е налице произнасяне на пленарен състав на ВКС или ВАС.

Както е известно, съгласно чл. 82, ал. 1 ЗСВ ВКС се състои от гражданска, търговска и наказателна колегия, а съгласно чл. 93, ал. 1 ЗСВ ВАС се състои от две колегии. В искането се твърди, че разпоредбата на чл. 150, ал. 1 от Конституцията не овластява колегиите на ВКС и ВАС да сезират Конституционния съд. С това право, според главния прокурор са овластени само ВКС и ВАС в тяхната цялост, т.е. като планарни състави.

Намирам твърдението за неоснователно по следните съображения:

Съгласно чл. 117 от Конституцията съдебната власт защитава правата и законните интереси на гражданите, юридическите лица и държавата. Тази защита се осъществява от конституционно установените съдебни органи. Върховният касационен съд, наред с другите съдилища, посочени в чл. 119, ал. 1 от Конституцията, осъществява правораздавателна функция, която е основна функция на съдебната власт. Заедно с това, в съответствие с мястото, което заема в йерархията на съдилищата, съгласно чл. 124 от Конституцията, на ВКС е възложено и правомощието, да осъществява върховен съдебен надзор за точното и еднакво прилагане на законите от всички съдилища. Такъв надзор съгласно чл. 125, ал. 1 от Конституцията осъществява и ВАС, но в областта на административното правораздаване. Това правомощие, възложено от Конституцията на ВКС и ВАС, е форма за осъществяване на заложените в основния закон принципи на правовата държава и на равенството на гражданите пред закона (чл. 4 и чл. 6, ал. 2 от Конституцията). Тази изключителност на правомощието на ВКС и ВАС и изпълняваните чрез него основни конституционни принципи са дали право на конституционния законодател, в чл. 133 от Конституцията да предвиди, че организацията и дейността на съдилищата, в това число и на ВКС и ВАС, се уреждат със закон. В този смисъл, в изпълнение на

разпоредбата на чл. 133 от Конституцията и в съответствие с разума на конституционния законодател, вложен в разпоредбата на чл. 150, ал. 1 от Конституцията, са създадени разпоредбите на чл. 84 и на чл. 95 от ЗСВ. По този начин законодателят е изпълнил своето задължение да регламентира ясно правомощията на ВКС и ВАС в отделните случаи в съответствие с чл. 150 от Конституцията. В чл. 84, ал. 2 законодателят, в съответствие с чл. 150, ал. 2 от Конституцията, е предвидил правомощието на ВКС в лицето на отделни негови състави, да спре производството и да сезира Конституционния съд. Когато говори за ВКС и ВАС в хипотезата на чл. 150, ал. 2, очевидно конституционният законодател има предвид не висшите представителни органи на ВКС и ВАС, а съответният съд като правораздаващ орган по конкретен съдебен спор, т.е. при реализиране на неговата правораздавателна компетентност, която се осъществява от неговите състави. Хипотезата на чл. 150, ал. 2 от Конституцията визира частен случай, който поради своята особеност е изведен отделно.

Що се отнася до общото правомощие на ВКС и ВАС по чл. 150, ал. 1 от Конституцията, то не може да бъде осъществено от състави на ВКС или на ВАС, които решават конкретен съдебен спор. В общата разпоредба на чл. 150, ал. 1 от Конституцията ВКС и ВАС фигурират като органи, които могат да сезират Конституционния съд и на други основания, извън предвидената хипотеза по чл. 150, ал. 2. В чл. 84, ал. 1, т. 2, както и в чл. 95, т. 3 от ЗСВ законодателят е предвидил, кои органи на ВКС и ВАС и в кои случаи са оправомощени да издават тълкувателни решения по приложението на закона при неправилна или противоречива съдебна практика. Той е определил, че това са общите събрания на съответната колегия във ВКС, респективно във ВАС. Не случайно в тези разпоредби е предвидено, тълкувателните решения в отделните случаи да се произнасят от общото събрание на съответната колегия съобразно материята, подлежаща на тълкуване. Закономерно този подход е използван от законодателя и в случаите, когато е необходимо да се вземе решение за сезиране на Конституционния съд на основание чл. 150, ал. 1 от Конституцията. Това правомощие отново е възложено на общото събрание на отделните колегии на ВКС и ВАС като висши представителни органи на тези съдилища с компетентност в областта на съответната материя.

Предвид съдържанието и предназначението на своите конституционни и законово установени правомощия, ВКС и ВАС могат да извършват правни действия под различни организационни

форми – общо събрание на пленум , общо събрание на колегия и състав, независимо от факта, че само ВКС и ВАС като цяло са конституционно определени субекти. За осъществяване на правомощията на тези конституционно установени органи законодателят е създал техните структурни и функционални подразделения, каквито са колегиите и съставите . Практически невъзможно е, ВКС или ВАС, като единен субект, само и единствено в своята цялост да може да осъществява върховен съдебен надзор за точно и еднакво прилагане на законите от всички съдилища. Сезирането на Конституционния съд по повод установяване на несъответствие между закона и Конституцията е част от тази дейност. В този смисъл за неоснователно считам и твърдението на вносителя, че Конституционният съд, допускайки да бъде сезиран в тези случаи от общото събрание на колегия на ВКС или ВАС, създава неяснота , несигурност и непредвидимост за правните субекти и държавните органи. Напротив, тези действия на Конституционния съд са потвърждение на прокламирания от чл. 4, ал. 1 от Конституцията принцип, а именно, че Република България е правова държава, която се управлява според Конституцията и законите на страната.

В този смисъл неясно и необосновано е и твърдението, че общото правило (чл. 150, ал. 1 от Конституцията) урежда сезирането за “ абстрактен контрол за конституционосъобразност”, а изключението (чл. 150, ал. 2 от Конституцията) – “ контрол за нормено съответствие по конкретен повод”. Несъмнено и в двете хипотези на чл. 150 от Конституцията става въпрос за сезиране на Конституционния съд за установяване на несъответствие между Конституцията и закона, като по този начин се осигурява върховенството на Конституцията и се усъвършенства конституционно установения ред в държавата.

По тези съображения не би могло да се приеме, че в случая по отношение на общите събрания на съответните колегии на ВКС и ВАС липсва активна процесуална легитимация за образуване на производство пред Конституционния съд. Напротив, тези именно съображения се явяват в подкрепа на факта , че в случая е налице легитимиран субект за сезиране на Конституционния съд по чл. 150, ал. 1 от Конституцията. По същите съображения основателно и логично е да приемем, че в хипотезата на чл. 150, ал. 1 от Конституцията конституционният законодател овластява не само пленарния състав, а и колегиите на ВКС и ВАС, да сезират Конституционния съд. Тази воля на конституционния законодател е

естествено доразвита в разпоредбите на чл. 84, ал. 1, т. 2, предл. второ и чл. 95, т. 3, предл. второ от ЗСВ.

В този ред на мисли абсурдно звучи твърдението, че конституционният законодател в едни случаи допуска сезиране на Конституционния съд дори от отделни състави на ВКС и ВАС, независимо че тук поводът е конкретен съдебен спор, а във всички останали случаи това според вносителя на искането би могло да става само от пленарен състав на ВКС и ВАС, но не и от колегия. При това във всички възможни хипотези на чл. 150 от Конституцията става въпрос за сезиране на Конституционния съд по повод установено несъответствие между закона и Конституцията.

В свое Определение № 1 от 1997 г. по к. д. № 5 от 1997 г. Конституционният съд също е приел, че що се отнася до общото правомощие на ВКС и ВАС по чл. 150, ал. 1 от Конституцията, то може да бъде осъществено от общото събрание на съответната колегия. В същото определение Конституционният съд се е произнесъл, че негово правомощие е да тълкува конституционните разпоредби, а задължение на законодателя е да приведе законодателството в съответствие с тези конституционни разпоредби, респективно с начина, по който те са изтълкувани от Конституционния съд.

Прецизирайки практиката си по този въпрос в цитираното по-горе свое определение, по - нататък Конституционният съд се придържа към тази практика, като нееднократно приема, че общото събрание на съответната колегия на ВКС, респективно на ВАС, е процесуално легитимиран субект на инициативата по чл. 150, ал. 1 на Конституцията. На това основание Конституционният съд допуска за разглеждане съответното дело по същество.

Като конкретни примери за това, че Конституционният съд е допуснал да бъде сезиран от общото събрание на съответната колегия на ВКС, при което се е произнесъл с решение в тези случаи, бих могъл да посоча следните конкретни дела: Решение № 9/ 2002г. по к.д. № 15 / 2002г., Решение № 6 / 2003 г. по к.д. № 23 / 2002 г., Решение № 4/ 2003г. по к. д. № 2 / 2003 г., Решение № 2/ 2005г. по к. д. № 9 / 2004 г.

Именно в тази светлина Конституционният съд би следвало да извърши исканото задължително тълкуване на чл. 150, ал. 1 от Конституцията.

II. По искането за установяване противоконституционност на разпоредбите на чл. 84, ал. 1, т. 2, предл. второ и на чл. 95, т. 3, предл. второ от Закона за съдебната власт:

Предвид всички изложени по - горе съображения във връзка с искането за задължително тълкуване на разпоредбата на чл. 150, ал. 1 от Конституцията считам, че искането за установяване противоконституционност на разпоредбите на чл. 84, ал. 1, т.2, предл. второ и на чл. 95, т. 3, предл. второ от Закона за съдебната власт е неоснователно , поради което моля да бъде отхвърлено.

ЗА МИНИСТЪР :

МАРТАРИО ГАНЕВ

во/МК

МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

ЗАПОВЕД

№ *АС-04-217*
София, 14.03.2005

Във връзка с отсъствие от страната – на основание заповед за командироване **№КМ-65/07.03.2005г** на министър-председателя-за официално посещение в Кралство Мароко – в периода **15.03.2005 г.–17.03.2005г.** включително, на основание чл.26,ал.2 и чл.42, ал.3 от Закона за администрацията, вр. чл. 3, ал.2 и чл.4, ал.3 от Устройствения правилник на Министерство на правосъдието,

НАРЕЖДАМ:

Определям **Маргарит Ганев**-заместник-министър на правосъдието, за мой заместник в периода **от 15.03.2005 г. до завръщането ми.**

Препис от заповедта да се връчи на заместник-министрите, главния секретар и началника на кабинета за сведение и изпълнение.

МИНИСТЪР

